

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل: کلیه قوانین مصوبه و مقررات آگهی های رسمی و قانونی

شماره ۹۹۹۷

۴۰۲۰۰۲۵

قانون اصلاحات ارضی

وزارت کشاورزی

فصل اول - تعاریف

- ماده اول - اصلاحاتی که در این قانون بکار برده شده از نظر اجرای این قانون بشرح زیر تعریف میشود:
- ۱) زراعت عبارت است از تولید محصول بوسیله عملیات زراعتی و باغداری.
 - ۲) زارع - کسی است که مالک زمین نیست و با دارا بودن یک یا چند عامل زراعتی شخصاً و یا به کمک افراد خانواده خود در زمین متعلق بمالک مستقیماً زراعت می کند و مقداری از محصول را بصورت نقدی یا جنسی بمالک میدهد.
 - ۳) گاویندگی - کسی است که مالک زمین نیست و با داشتن یک یا چند عامل زراعتی بوسیله بزگز یا گاوگز کشاورزی در زمین مالک زراعت میکند و مقداری از محصول را بصورت نقدی یا جنسی بمالک میدهد.
 - ۴) بزگز - کسی است که مالک زمین و عوامل دیگر زراعتی نیست و در مقابل انجام کار زراعتی برای مالک یا گاویندگی سهمی از محصول را میبرد.
 - ۵) کارگر کشاورزی - کسی است که مالک زمین و عوامل دیگر زراعتی نیست و در مقابل انجام کار معین زراعتی مزد (نقدی یا جنسی) دریافت می کند.
 - ۶) رئیس خانوار - کسی است که متکفل معاش خانوار است.
 - ۷) خانوار - عبارت است از زن و فرزندی که تحت تکفل یا ولایت رئیس خانوار هستند و از نظر مقررات این قانون در حکم یک شخص محسوب میشوند.
 - ۸) مالک - کسی است که دارای زمین باشد بدون آنکه شخصاً به کشاورزی اشتغال داشته باشد.
 - ۹) اشخاص مندرج در این قانون اعم است از اشخاص حقیقی و اشخاص حقوقی.
 - ۱۰) ده یا قریه - عبارت از یک مرکز جمعیت و محل سکونت و کار تعدادی خانوار است که در اراضی آن ده بعملیات کشاورزی اشتغال داشته و درآمد اکثریت آنان از طریق کشاورزی حاصل گردد و عرفاً در محل ده یا قریه شناخته میشود.
 - ۱۱) زمین - منظور از زمین در این قانون زمین زیر کشت یا آیش است که برای یک یا چند نوع از امور کشاورزی مورد استفاده قرار میگیرد.
 - الف - آیش زمین زراعتی است که حداکثر مدت سه سال بدون کاشت بماند.
 - ب - مرتع زمینی است اعم از کوه و دامنه با زمین مسطح که در آن

نباتات علوفه بطور طبیعی روئیده و در هر هکتار آن بتوان حداقل سه رأس گوسفند یا معادل آن دام دیگر در یک فصل چرانعلیف نمود.

ب - بیشه یا قلمستان زمینی است که در آن درختان غیر مثمر بوسیله اشخاص غرس شده و تعداد درخت در هر هکتار آن از هزار اصله تجاوز نماید.

ت - باغ میوه - زمینی است که در آن درختان میوه یا میوه سیله اشخاص غرس و تعداد درخت میوه یا میوه در هر هکتار آن از یکصد اصله کمتر نباشد و در مورد درختان خرما و زرشون تعداد درخت هر هکتار از پنجاه اصله کمتر نباشد.

فصل دوم - حدود مالکیت

- ماده دوم - حداکثر مالکیت کشاورزی هر شخص در تمام کشور یک ده شش دانگ خواهد بود.
- مالکینی که دارای بیش از یک ده هستند می توانند بمیل خود ده مورد نظر را از مجموع دهات متعلق بخود انتخاب نمایند و مازاد بر شش دانگ مزبور بر طبق این قانون تقسیم خواهد شد.
- تبصره یک - اشخاصیکه علاوه بر یک یا چند ده شش دانگ دارای املاک دانگی یا کمتر پراکنده باشند اگر مقدار مالکیت های پراکنده آنان معادل یا بیشتر از شش دانگ باشد مخیرند بجای نصاب مندرج در ماده ۳ سهم خود را معادل شش دانگ از مالکیت های پراکنده انتخاب نمایند.
- تبصره ۲ - در صورتی که شخصی املاک پراکنده بیش از شش دانگ داشته باشد می تواند حداکثر تا مقدار شش دانگ برای خود نگاهداری نماید.
- تبصره ۳ - مالکینی که مشمول تبصره ۱ و ۲ هستند موظفند تا تاریخ اعلام وزارت کشاورزی دائر به تقسیم مازاد در منطقه مربوطه مازاد املاک دانگی پراکنده خود را بازرع یا بازرعین ده مربوطه انتقال دهند و الا آنچه مازاد بر حد نصاب باشد بر طبق مقررات این قانون از طرف دولت خریداری و مطابق آیین نامه ای که بتصویب هیئت وزیران خواهد رسید تقسیم خواهد شد.
- تبصره ۴ - در مورد املاکی که تا تاریخ ۱۴/۹/۳۸ وقف خاص شده است برای هر یک از موقوف علیهم نامیزان مقرر در این ماده گماکان بصورت وقف خاص باقی خواهد ماند و وجوه حاصل از فروش مازاد موقوفات مزبور با نظارت اداره اوقاف احساس بخیرد مال دیگری داده می شود تا طبق ماده ۹۰ قانون مدنی مورد عمل قرار گیرد.
- تبصره ۵ - از تاریخ تصویب این قانون هر گونه اقدامیکه برای فرار از اجرای مقررات این قانون بعمل آید ولو بعنوان نقل و انتقال و صلح و وقف غیره نسبت بدهات ممنوع و در صورت انجام کان لم یکن خواهد بود.
- تبصره ۶ - در مورد موقوفات خاص و نظایر آن که طبق این قانون بعهده مالک گذارده شده است با متولیان و قائم مقام آنان میباشد.
- ماده سوم - مستثنیات از ماده دو بقرار زیر است:
- ۱ - باغات میوه و باغات چای و قلمستانهاییکه عرصه و اعیان آنها متعلق بمالک باشد با حقابه معموله بملکیت مالک باقی خواهد ماند.

۲- کلیه اراضی که در تاریخ تصویب این قانون از طریق زراعت مکانیزه بدون شرکت زارع و بوسیله کارگر کشاورزی مورد بهره برداری واقع شده باشد مادامیکه باین ترتیب مورد بهره برداری است از مقررات متن ماده ۲ و تبصره های ۱ و ۲ مستثنی است چنانچه بهره برداری این قبیل اراضی از صورت زراعت مکانیزه و بوسیله کارگر کشاورزی خارج شود مشمول مقررات ماده ۲ و تبصره های ۱ و ۲ خواهد بود

تبصره - سازمان اصلاحات ارضی میتواند با استثنای اراضی زیر کشت و آیش و عرصه ساختمانها و تحریم قنوات و آثار و معابر و مزارع بقیه اراضی واقع در محدوده دهات مورد تقسیم را طبق آئین نامه که بتصویب هیئت دولت خواهد رسید بمقتضایان ذیصلاحیت برای امور زراعتی و دامداری بفرهشد

ماده چهارم- از تاریخ تصویب این قانون انتقال یا فروش مازاد بر آنچه که طبق مواد ۳ و ۲ این قانون بهر شخص تعلق میگردد ممنوع است *

ماده پنجم- از تاریخ اجرای این قانون چنانچه در نتیجه هر گونه عقد و معامله مجموع املاک متعلق بهر شخص از حد اکثر آنچه که طبق مواد ۳ و ۲ این قانون مجاز گردیده تجاوز کند مازاد بر اینگان در اختیار سازمان اصلاحات ارضی برای تقسیم فرامی گیرد ولی اگر از طریق انتقال قهری باو رسیده باشد مازاد بر طبق مقررات این قانون خریداری و تقسیم نخواهد شد

فصل سوم- اراضی قابل تقسیم و مقررات مربوط بان

ماده ششم- زمین هایی که بنا بمقررات این قانون تقسیم و واگذار می شود عبارت است از:

الف- زمین های دهانیکه در اجرای مواد ۳ و ۲ این قانون مازاد بر حد تصاحب باقی میماند اعجاز اینست که از طرف مالک یا مالکین نسبت به آن تقاضای ثبت شده یا نشده باشد

ب- زمینهای موات
پ- زمینهای بایر

ماده هفتم- منظور تعیین روش کلی و تهیه برنامه و آئین نامه های لازم و نظارت در حسن اجرای وظایفی که در این قانون پیش بینی شده شورای بنام شورای اصلاحات ارضی بر ریاست وزیر کشاورزی و عضویت رئیس سازمان اصلاحات ارضی و چهار نفر از صاحبان و وزارت کشاورزی که حداقل سمت مدیر کلی یا مدیر عامل دستگاهی را احراز نموده باشند تشکیل می گردد آئین نامه های تهیه شده پس از تصویب هیئت وزیران بمورد اجرا گذارده خواهد شد

تبصره ۱- اجرائی مصوبات و تصمیمات شورای تشکیل داتی بنام سازمان اصلاحات ارضی محول می شود رئیس این سازمان پیش نهاد وزیر کشاورزی و بفرمان ملوکانه منصوب خواهد شد اختیارات رئیس سازمان و تشکیلات آن بموجب آئین نامه که بتصویب وزیر کشاورزی خواهد رسید معین میشود

تبصره ۲- پیش بینی اعتبارات و تصویب بودجه بعهدم شورای اصلاحات ارضی خواهد بود که بر طبق آئین نامه که بتصویب شورا میرسد بوسیله رئیس سازمان بصرف برسد

ماده هشتم- در هر منطقه که با تصویب شورای اصلاحات ارضی تقسیم شروع میگردد مراتب از طرف وزارت کشاورزی دوبار و بنافصله ده روز بوسیله روزنامه کثیرالانتشار محل و یا سایر وسائل معمول و مناسب محلی آگهی خواهد شد و در ظرف یک ماه از تاریخ نشر آخرین آگهی اشخاصی که میزان مالکیت آنان از حد تصاحب مقرر در ماده ۲ تجاوز نماید موظفند در اظهارنامه چایی که از طرف وزارت کشاورزی در دسترس آنها گذارده میشود وضعیت املاک خود را از حد تصاحب و مستثنیات ماده سه تنظیم و بانضمام رونوشت مصدق اسناد مالکیت و یا مستند تصرف خود به مقاماتیکه از طرف وزارت کشاورزی تعیین گردیده با اخذ رسید تسلیم نمایند

و چنانچه از تسلیم اظهارنامه خود تا موعد مقرر خودداری و یا عالماً و عامداً برخلاف حقیقت مطالبی قید کنند طبق تشخیص شورای اصلاحات ارضی بپرداخت یکصد هزار ریال جریمه ملزم خواهند شد و جریمه مزبور بر اساس آئین نامه اجرائی مفاد اسناد رسمی وصول و صرف هزینه های مربوط با اجرای این قانون خواهد شد. علاوه در این موارد اداره کشاورزی محل مبادرت بتنظیم صورت وضعیت مزبور خواهد کرد

ماده نهم- اراضی مشمول مقررات تقسیم این قانون که در تاریخ ۳۸۹۱۴ در اجاره رسمی بوده است مشروط بر این که در آن تاریخ حد اکثر بنجسال بخاتمه همان اجاره بیشتر نمانده باشد گماکان تا آخر مدت در اجاره باقی خواهد ماند در صورتیکه مدت اجاره از پنج سال تجاوز نماید نسبت به بقیه مدت اجاره معنی و عمل تقسیم انجام خواهد شد

فصل چهارم- ارزیابی و پرداخت بها

ماده دهم- در هر منطقه که دستور تقسیم املاک صادر شود اداره کشاورزی مکلف است پس از تعیین حد تصاحب طبق مقررات این قانون نسبت باملاکی که باید تقسیم شود بر مبنای مالیات مزروعی و با در نظر گرفتن ضرب معاملات املاک که بانوجه بتاريخ معینی - نوع زراعت - طرز تقسیم محصول و حقوق مالکانه برای هر منطقه از طرف وزارت کشاورزی تعیین خواهد شد قیمت ملک مورد تقسیم را معین و بارعایت ماده ۱۳ بمالك ابلاغ نماید

ماده یازدهم- قیمت ارزیابی شده املاک طبق ماده ۱۰ با قسط و در ساله از طرف دولت بوسیله بانک کشاورزی پرداخت خواهد شد

ماده دوازدهم الف - نسبت باملاکی که قبل از تاریخ ۳۸۹۱۴ مورد معاملات رهنی و یا با حق استرداد بموجب اسناد رسمی واقع گردیده اگر موعد پرداخت طلب دائن نرسیده باشد موعد آن حال و عمل ارزیابی در حضور داین و مدیون انجام میشود و پس از اجرای مقررات این قانون در موقع تنظیم سند انتقال اگر مالک دین خود را نپرداخته و ملک آزاد نشده باشد دولت بدهی مالک را حداکثر تا میزان بهای دهات که بموجب این قانون ارزیابی شده بارعایت مقررات این قانون بداین و زاید بر آن را بمالك میپردازد و در صورتیکه قیمت ارزیابی شده کافی برای پرداخت تمام طلب داین و متفرعات و خسارات قانونی آن نباشد طلبکار میتواند برای دریافت بقیه طلب خود از طریق قانونی اقدام نماید

تبصره - در صورتیکه دائن درخواست صدور اجرائیه نماید سازمان اصلاحات ارضی مکلف است بقاءم مقامی از طرف داین تقاضای صدور اجرائیه و اقدامات قانونی نماید و اقدام سازمان مزبور در صدور اجرائیه و تعقیب عملیات اجرائی مشروط بر این است که تمام یا بعضی از املاک مورد معامله مشمول این قانون باشد.

ب - هر گاه تمام یا قسمتی از املاک مورد تقسیم بعد از تاریخ ۳۸۹۱۴ در رهن یا معاملات با حق استرداد قرار گیرد مالک موظف است در ظرف شش ماه از تاریخ شروع عملیات تقسیم در این منطقه عین املاک مرهونه مزبور را از رهن خارج سازد در غیر این صورت دولت بدهی مالک را حداکثر تا میزان بهای دهات که بموجب ماده ۱۰ ارزیابی شده طبق ماده ۱۱ بداین پرداخت مینماید.

در این صورت املاک مزبور بلافاصله آزاد شده محسوب و طبق این قانون عمل میشود. طلبکار میتواند برای دریافت بقیه طلب خود از طریق قانونی اقدام نماید و در صورت فرونی قیمت ارزیابی شده نسبت بمبلغ مورد معامله تفاوت آن طبق ماده ۱۱ بمالك پرداخت خواهد شد و در صورتیکه معاملات مذکور در بند الف پس از تاریخ فوق نمیدید یا تجدید شود مشمول مقررات این بند خواهد بود

ماده سیزدهم - سازمان اصلاحات ارضی پس از تعیین املاک مورد تقسیم تقسیم خود و بهای تعیین شده املاک را بمالكین ذیمنفع به نشانیهاییکه در اظهارنامه ذکر شده اطلاع میدهد و نسخه ای از تقسیم خود را بوسیله روزنامه های محلی و الصاق در نقاطی که لازم باشد تشریح دهد مالکین مزبور چنانچه اعتراض نسبت به املاک مورد تقسیم یا قیمت داشته باشند میتوانند حداکثر ظرف ده روز از تاریخ آگهی اعتراض خود در ادارات کشاورزی محل تسلیم نمایند. اعتراضات واصله بوسیله وزارت کشاورزی با مستندات قیمت گذاری به کمیسیون هر کب از نخست وزیر و وزیر راه کشاورزی داد گسری دارائی و سه نفر از کارشناسان کشاورزی که برای هر منطقه بوسیله هیئت وزیران تعیین خواهند شد برای رسیدگی ارجاع و کمیسیون با حضور نماینده معترضین رسیدگی و با کثرت رأی قاطع صادر خواهد نمود. در صورتیکه نماینده معترضین در موعد مقرر برای رسیدگی حاضر نشود کمیسیون در غیاب او رسیدگی بر رأی قطعی را صادر خواهد کرد

تبصره ۱- در صورتیکه قیمت تعیین شده املاک مورد قبول سازمان اصلاحات ارضی واقع نشود سازمان نیز می تواند از قسمت اخیر ماده ۱۳ استفاده کند *

تبصره ۲- در هر مرحله از مراحل اجرای این قانون که مالک فوت کند یا ممنوع المدخله شود اقدامات بعدی با اطلاع دادستان شهرستان اجراء میشود مگر اینکه در خلال وارث یا نماینده قانونی مالک معلوم شود *

ماده چهاردهم - پس از قطعیت تقسیم مراجع مربوطه سازمان اصلاحات ارضی مالک را برای انتقال سند بنام دولت (وزارت کشاورزی) و دریافت بها (طبق مقررات این قانون) کتباً بوسیله آگهی در محل دعوت مینماید. چنانچه ظرف ۱۵ روز از تاریخ آگهی مالک یا نماینده قانونی او حاضر یا انتقال و تنظیم سند نباشد نماینده سازمان اصلاحات ارضی ظرف یک هفته با اطلاع دادستان شهرستان یا جانشین او بنماینده کی از طرف مالک سند انتقال را امضاء خواهد نمود *

تبصره - در مورد انتقال املاک بدولت هر گاه عملیات ثبتی خاتمه

یافته ولی سند مالکیت صادر نشده باشد اداره ثبت پس از انجام تشریفات مقرر سند مالکیت بنام دولت (وزارت کشاورزی) صادر خواهد نمود.

فصل پنجم مقررات مربوط به تقسیم و تحویل اراضی

ماده پانزدهم - وزارت کشاورزی موظف است اموال کثرتی را بلا فاصله بکسانی که مشمول دریافت زمین هستند به باری خریداری شده باضافه حداکثر تا میزان ده درصد و اگزاروبهای آنرا در ظرف مدت ۱۵ سال با قسط مساوی سالیانه بوسیله بانک کشاورزی دریافت نماید.

ماده شانزدهم - زمینهایی که بنا به مقررات این قانون تقسیم میشود برپس خانوار انتقال داده میشود و در واگذاری اراضی از لحاظ تقدم ترتیب زیر رعایت میشود:

الف - زارعین هر ده که در همان زمین به زراعت مشغولند و مقیم ده باشند

ب - وراثت زارعی که حداکثر یکسال قبل از شروع تقسیم در آن منطقه فوت کرده باشند.

پ - برزگرایی که در آن ده با زراعت مشغول میباشند

ت - کارگران کشاورزی مقیم منطقه تقسیم.

ث - افرادیکه با طلب کار کشاورزی باشند.

تبصره - باقرادی طبق مقررات این قانون زمین واگذار خواهد شد که قبلاً عضویت شرکت تعاونی همان ده را پذیرفته باشند.

ماده هفدهم - واگذاری زمین با افراد حائز شرایط در ماده پانزدهم بشرح زیر خواهد بود:

از اراضی ده مورد تقسیم بر حسب نسق زراعتی موجود سهم بندی و مشاعاً به زارعین واگذار خواهد گردید و در مواردیکه سازمان اصلاحات ارضی لازم بداند اراضی ده نقشه برداری گردیده و بر حسب موقعیت و نوع زراعت قطعه بندی و متناسب نسق زراعتی موجود مقرر و زاره زارعین واگذار خواهد شد.

تبصره ۱ - زمینهای آبی طبق مقررات این قانون با حقا به مربوط از قنات یا رودخانه و غیره به زارع منتقل خواهد شد و میزان حقا به هر زمین آبی از کل منبع آب مربوطه با در نظر گرفتن آبی طبق معمول محل خواهد بود و در مورد قنات مالکیت مشاع آن نیز نسبت به سهم حقا به آن زمین بزراع تحویل گیرنده زمین انتقال خواهد یافت زمینهای آبی که از رودخانه مشروب میشود مالکیت مشاع مجاری و آنها و حقا به نسبت به زمین مربوط بزراع تحویل گیرنده زمین منتقل خواهد گردید و مراقبت و نگهداری و تعمیر و اصلاح کلیه این قبیل منابع بعهد شرکت تعاونی مربوطه خواهد بود.

تبصره ۲ - هر گاه بعضی از زمینهای آبی با مالکیت مالک یا مالکین باقی مانده و قسمتی به زارع و یا زارعین طبق مقررات این قانون انتقال یابد و بطور کلی در هر ملکی که مشاع باشد اداره امور قنات یا قنات با حقا به عمیق یا آنها که اراضی مزروعی از آن مشروب میشود بعهد اکثریت ملکی مالکین است که به امانت از طرف عموم مالکین آنرا اداره نمایند ولی عموم مالکین آن اراضی مزروعی باید مخارج آنرا نسبت به سهم خود بپردازند و الا بتقاضای اکثریت ملکی مالکین و رأی هیئت حل اختلاف از معمول ملک در سرخر من وصول می شود.

فصل ششم مقررات مربوط به اراضی تقسیم شده

ماده هیجدهم آنچه که بنا به مقررات این قانون تقسیم و با مشخص انتقال داده می شود بنام انتقال گیرنده سند انتقال صادر و به مالک جدید تحویل و مورد انتقال بعنوان وثیقه وصول اقساط در رهن وزارت کشاورزی گذارده خواهد شد.

ماده نوزدهم هر گونه معاملات نسبت با اراضی واگذار شده که منجر به تجزیه آن اراضی بقطعات کوچکتر از حد اقلی که از طرف وزارت کشاورزی برای هر منطقه تعیین می شود ممنوع و باطل است و چنانچه زارع فوت نماید وراثت نتواند برای اداره ملک توافق کنند می توانند سهم خود را با رعایت قسمت اول این ماده بزراع دیگری بفروشند در این صورت پرداخت بقیه اقساط بعهد خریدار جدید است هر زارع میتواند نادر برای حداقل تعیین شده از اراضی آن ده خریداری نماید.

تبصره ۱ - زارعی که زمین به آنها واگذار می شود چنانچه نتوانند طبق برنامه شرکت تعاونی در امور تولیدی و عمرانی شرکت نموده و وظایف مربوطه را انجام دهند بتشخیص شرکت تعاونی از عضویت شرکت اخراج و در مورد اراضی که به آنها واگذار شده طبق قسمت اخیر ماده ۲۸ این قانون رفتار خواهد شد.

تبصره ۲ - هر گاه زمین های تقسیم شده مصرف دیگری غیر از

زراعت پیدا نماید که در آمد آن بیش از کشاورزی باشد وزارت کشاورزی پس از رسیدگی اجازه تجزیه و فروش آنرا خواهد داد.

فصل هشتم روابط زارع و مالک

ماده بیستم از تاریخ تصویب این قانون وظایف و روابط زارع و مالک و نحوه تقسیم محصول در کلیه نقاط کشور در املاک موقوفات شرح زیر خواهد بود

الف وظایف مالک

۱ - پرداخت مخارج مرمت و نگاهداری قنات اعم از تنقیه - نوکشی - لایروبی - ادامه پیشکار و کلیه اقداماتی که برای دائر نگهداشتن قنات و چاههای آب لازم است و پرداخت هزینه آب رودخانه و انهار و احداث و تعمیر قوسبمان و سد بند و جدول و استخر و برکه و امثال آنها طبق مقررات و معمول محل.

۲ - پرداخت مخارج مربوطه به موتور و تلمبه و آبیاری در نقاطی که معمول است و کوشش بمنظور استفاده از وسائل جدید در امر آبیاری تبصره - در مواردیکه بین مالک و زارع در خصوص پرداخت هزینه و استفاده از تلمبه و موتور آب قرارداد خاصی تنظیم شده باشد بر طبق مفاد آن رفتار خواهد شد.

۳ - تهیه بذر مناسب در نقاطیکه بذر بعهده مالک است.

۴ - همکاری و تشریک مساعی با زارع برای تبدیل و بهبود بذر در نقاطی که تهیه بذر بعهده زارع است.

۵ - انجام سایر وظایف و تکالیفیکه بموجب قوانین و آئین نامه های دیگر تعیین شده یا خواهد شد و همچنین وظایفیکه طبق عرف و معمول هر محل اختصاصاً بعهده مالک است

ب - وظایف زارع از این قرار است

۱ - انجام عملیات زراعتی از قبیل شخم - آماده نمودن زمین کشت - مواظبتهای زراعتی - برداشت و غیره طبق عرف محل.

۲ - تهیه بذر مناسب در نقاطیکه تهیه بذر بعهده زارع است

تبصره - در صورتیکه در تاریخ تصویب این قانون نسبت به مراحل زراعتی فوق ترتیب خاصی بین مالک و زارع معمول بوده است بهمان نحو عمل خواهد شد و نسبت به آینده نیز طرفین میتوانند طبق قراردادی که منعقد خواهند کرد در رفتار نمایند.

ب - وظایف مشترك مالک و زارع عبارتند از :

۱ - مراقبت و حفظ و نگاهداری قنات - چاه - استخر - جدول نهر و تشریک مساعی و اتخاذ ترتیبی که از انلاف آب جلوگیری کند و استفاده بیشتر از آب را در امور زراعتی ممکن سازد.

۲ - پرداخت هزینه کود شیمیائی و مخارج دفع آفات

تبصره - هر یک از مالک و زارع که هزینه تهیه کود شیمیائی و مخارج دفع آفات را بپردازند میتوانند قبل از تقسیم محصول معادل بهای آن برداشت نمایند.

۳ - پرداخت حقوق کدخدایان و دشتیان و میراب و امثال آنها طبق عرف و معمول محل.

۴ - مراقبت در حفظ و نگاهداری اشجار و باغات و همچنین موسسات و ابنیه عمومی از قبیل مدرسه و آب انبار و غیره.

۵ - دادن اطلاعات لازم از منابع تولید و امور زراعتی و اجتماعی ده بمامورین وزارت کشاورزی و اجرای دستورات فنی و راهنماییهای آنان که بمنظور توسعه سطح کشت و بهبود امور زراعی صادر می شود.

تبصره - از تاریخ تصویب این قانون تغییر نسق زراعتی در دهات ممنوع است و هر شخصی زارع همان زمین (اعم از زیر کشت و آیش) شناخته میشود که در تاریخ تصویب این قانون برای زراعت در اختیار داشته است.

ماده بیست و یکم - چنانچه مالک بموقع تمام یا قسمتی از وظایف خود را ایفاء ننماید زارع با حکم هیئت حل اختلاف مذکور در ماده سی و سوم این قانون در حدود امکانات خود هزینه های لازم را خواهد پرداخت و راساً امور زراعی را انجام میدهد.

در چنین صورتی بابت استفاده از زمین فقط دودرصد کل محصول بمالک تعلق خواهد گرفت و این ترتیب تا زمانی که مالک کلیه هزینه های انجام شده از طرف زارع را نپردازد و وظایف خود را انجام ندهد میجری خواهد بود.

تبصره - هیئت های حل اختلاف در این موارد خارج از نوبت به موضوع رسیدگی کرده و حکم خواهند داد.

ماده بیست و دوم - کلیه زارعی که در تاریخ تصویب این قانون در زمین هر ده بکشت کار مشغول بوده اند تا کنین همان ده شناخته میشوند

و هیچ مالکی حق ندارد بهیچ عنوان زارع را از ده یا از اراضی مورد کشت و کار اخراج نماید و یا از زراعت او ممانعت بعمل بیاورد
تبصره ۱ - انجام امور زراعت وسیله مالک در اراضی که در اختیار زارع است و با در آن ریشه و اعیانی دارد پس از جلب رضایت زارع و خرید ریشه و اعیانی بموجب سند رسمی مجاز است

تبصره ۲ - در ملک مفروزی که در اختیار مالک باقی میماند مالک میتواند بهر نحوی که موجب ازدیاد در آمد ملک شود اقدام نماید و چنانچه مایل باشد میتواند با توافق زارعین آن ده و یا در صورت عدم توافق با نظیر هیئت حل اختلاف کشاورزی حق زارع مزبور را خریداری نماید
تبصره ۳ - چنانچه مالک این قبیل املاک نتواند اراضی را که در اختیار دارد مورد بهره برداری صحیح قرار دهد وزارت کشاورزی میتواند اراضی مزبور را بموجب مقررات این قانون از مالک خریداری و زارعین با زارعین دیگر را گذار نماید

تبصره ۴ - آیین نامه اجرایی تبصره های ۱ و ۲ از طرف شورای اصلاحات ارضی تنظیم و تصویب هیئت وزیران خواهد رسید

ماده بیست و سوم - چنانچه زارع از کشت و کار در زمینی که در اختیار اوست خودداری و با برخلاف وظایف مندرج در این قانون رفتار نماید مالک بهیئت حل اختلاف مذکور در ماده ۳۳ این قانون مراجعه خواهد کرد. در مورد قسمت اول این ماده هیئت پس از رسیدگی چنانچه زارع معاذیر موجهی نداشته باشد زمین را از زید او خارج میکند

ماده بیست و چهارم - سهم زارع و مالک از محصول هر نوع زراعتی طبق عرف و عادت معمول هر محل تقسیم خواهد شد ولی از تاریخ تصویب این قانون در کلبه نقاط کشور مالک باید در زراعت آبی پنج درصد و در زراعت دیم ده درصد از درآمد خالص مالکانه جنسی خود به منظور ازدیاد سهم کشاورزان زارع پیردازد

تبصره - در مناطقی که تهیه عوامل زراعتی بعهده مالک یا گاو بند بوده و کار زراعت بعهده بزگر میباشد مقادیر مندرج در متن این ماده به سهم بزگر اضافه میشود.

ماده بیست و پنجم - اعیانی های زراعتی اجدادی از طرف زارع متعلق به اوست و حق دارد بنام خود به ثبت رسانیده و سند مالکیت بگیرد ولی احوالات اعیانی های جدید موقوف به جلب رضایت کمی از طرف مالک خواهد بود

تبصره - در دهاتی که مشمول مقررات انتقال و تقسیم نیستند در صورتی که اکثریت زارعین آن دهات بخواهند خانه های جدیدی بسازند مالک موظف است نایافته متر برای هر زارع بمنظور ساختن خانه و انبار و محل نگاهداری دام و همچنین اراضی کافی برای ساختمان مسجد - حمام - مدرسه و امثال آنها در محوطه مناسبی به تشخیص اداره کشاورزی محل منظور و مجاناً در اختیار زارعین داوطلب بگذارد و این قبیل زارعین موظفند در اراضی واگذاری باز عایت اصول بهداشتی و بر طبق نقشه که از طرف وزارت کشاورزی در اختیار آنان گذارده میشود ساختمان های مناسب را حداکثر یکسال پس از تحویل زمین بسازند و الا اراضی واگذاری عیناً بمالک مسترد خواهد شد

فصل هشتم - مقررات مالی

ماده بیست و ششم - اعتبار لازم برای اجرای این قانون و هزینه های مربوط به سازمان و عملیات اصلاحات ارضی در بودجه کل کشور منظور و در اختیار سازمان مزبور قرار میگیرد.

ماده بیست و هفتم - کلیه قبوض و اقساط مورد فروش بطور امانت به بانک کشاورزی ایران تحویل خواهد شد و بانک مزبور بکات از طرف وزارت کشاورزی مکلف است اقساط بدهی کشاورزان را بابت بدهی زمین وصول و از محل مزبور و در صورت عدم تکافو با استفاده از کمک دولت که مقدار آن هرساله در بودجه کل کشور منظور خواهد شد مطالبات مالکین را بابت قیمت دهات طبق مقررات این قانون بپردازد

ماده بیست و هشتم - زارعی که زمین به او واگذار میشود چنانچه سه

قسط از اقساط مالیانه بدهی خود را بدون عذر موجه بنا به تشخیص بانک کشاورزی بپردازد و با صدور اجرائیه ثبتی حاضر بپرداخت اقساط مزبور نگردد ملک در مقابل بقیه بدهی کشاورز بوزارت کشاورزی جهت واگذاری به دیگری بر اساس مقررات این قانون منتقل خواهد گردید.

ماده بیست و نهم - کلیه عملیات ثبتی مربوط به نقل و انتقالات طبق این قانون که یکطرف آن دولت باشد اعم از صدور سند مالکیت - اجراء و اخطار و غیره مجاناً انجام و از پرداخت هر گونه حق الثبت و عوارض معاف میباشد و همچنین کلیه تقاضا نامه ها و اظهار نامه ها و اوراق تعهدات اسناد و مدارک تصرف و تهیه رونوشت اسناد هر گونه اوراق رسمی مربوط به نقل و انتقالات فوق بوسیله مقامات رسمی یا صاحبان محاضر مورد اقدام قرار گیرد از پرداخت مالیات و عوارض و حق نمیر معاف است پرداخت حقوقی که بر دفتران اسناد رسمی تعلق میگیرد باالمنافسه بعهده طرفین معامله خواهد بود.

فصل نهم - مقررات مربوط به کمک های فنی و حمایت کشاورزان و زارعین

ماده سی - دولت موظف است ضمن انجام عملیات تقسیم اراضی در هر منطقه سازمان مجهز کشاورزی برای تهیه و توزیع بنر و نهال مرغوب و دامهای اصیل و تأمین تسهیلات لازم در اعطاء اعتبار و اعراض بازرگانی محصولات کشاورزی و ترویج کشاورزی نوین در آن منطقه ایجاد نماید

ماده سی و یکم - در دهاتی که زمین بین کشاورزان تقسیم میشود در مورد خانه مسکونی و ابنیه از قبیل طویله انبار و غیره که در تصرف زارعین است هر گاه عرصه و اعیانی این زمین مزبور متعلق بمالک باشد عرصه و اعیانی بزوارع واگذار میشود و کشاورزان میتوانند بنام خود تقاضای صدور سند مالکیت بنمایند
ماده سی و دوم - امور مشترک کشاورزی دهات تقسیم شده از قبیل نگاهداری قنوات و انهار و استفاده از ماشین آلات عملیات دفع آفات نباتی و حیوانی و امثال آن بوسیله شرکتهای تعاونی انجام خواهد شد

ماده سی و سوم - رفع اختلاف بین مالک و زارع در امور مربوط به کشاورزی توسط هیئت حل اختلاف کشاورزی بعمل میاید هیئت مزبور در هر بخشی مرکب خواهد بود از بخشدار - رئیس دادگاه بخش مربوطه (یا نماینده وزارت دادگستری) نماینده وزارت کشاورزی (یا نماینده اداره کشاورزی مربوطه) رأی این هیئت قطعی است و بوسیله اجراء دادگاه های دادگستری بموقع اجراء گذارده خواهد شد

ماده سی و چهارم - مأمورین دولت و کسانی که مأمور اجرای مقررات این قانون میشوند هر گاه در اجرای مقررات این قانون مرتکب جرم و یا تخلفات اداری شوند بحد اکثر مجازاتی که برای آن جرم در قوانین مقرر است محکوم خواهند شد

ماده سی و پنجم - خرید املاک ورثه اسماعیل قشقایی از تاریخ تصویب این قانون مشمول مقررات این قانون خواهد بود

ماده سی و ششم - درباره معاملات گذشته و آینده بانک کشاورزی ایران و همچنین حدود وظایفی که بموجب این قانون بر عهده بانک مزبور واگذار شده تعیین امتیازات و اعتبارات مربوطه بر طبق آیین نامه مخصوصی که بتصویب هیئت وزیران میرسد عمل خواهد شد

ماده سی و هفتم - وزارت کشاورزی و وزارت دادگستری و وزارت کشور مأمور اجرای این قانون میشوند و آیین نامه های لازم برای تهیه و تصویب هیئت وزیران خواهند رساند

ماده سی و هشتم - دولت مکلف است پس از افتتاح مجلسین تنفیذ

این قانون اصلاحی قانون مصوب ۲۶ اردیبهشت ۳۹ مجلسین را تحصیل نماید